

Peter Lauremberg

Praecepta Civilitatis Morum : Quibus prima aetas informatur ad honestatem & morum elegantiam; instruiturq[ue] quomodo tum secum, tum cum aliis decenter vivere, ac conversari debeat ...

Rostochi, 1632

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn745855830>

Druck Freier Zugang

Hb-3126^{1.2.}

PRÆCEPTA
CIVILITATIS
MORUM.

Quibus prima ætas in-
formatur ad honestatem & mo-
rum elegantiam; instruiturq; quomodo
tū secūm, tum cum alijs decenter vivere,
ac conversari debeat.

*Accommodata his regionibus, &
Consuetæ inter elegantiores homines viven-
di rationi.*

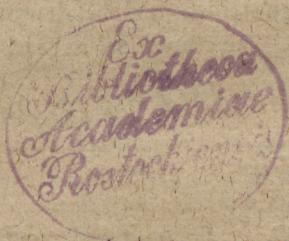
Nosse omnia hæc, salus est
adolescentibus.

ROSTOCHI

ANNO MD CXXXII.

3426

J. S. Filio suo. P. L. Salutem
â puero JESU.

A Crescente paulatim etate tua, J. F. (duodecimum enim annum attigisti:) decebit te imposteriorum infantili vivendi ratione relicta, elegantioribus moribus, dignis ingenuo, & ad magna surgenti puero, studere, ut & sine invidia laudem invenias, & amicos pares. In eum finem præscripsi tibi regulas has, partim ex Erasmi libello de Civilitate morum petitas, partim additas à me, accommodatasq; usitate hujus ætatis & patriæ consuetudini, ubi ea tum nature, tum rationi consen-

A 2

tanea

tanea est. Tuum erit paternis ad-
monitionibus faciles aures, & mori-
geram mentem præbere. Sic te be-
nedictione suâ ex alto prosequatur
JEHOVA, faciatq; ut, quemad-
modum annis, ita etiam intelligen-
tiâ & gratia crescas apud **DEUM**
& homines. Rostoch I Anno cIo
Io CXXXI. M. Octobr.

PRÆ-

PRÆCEPTA,
CIVILITATIS
MORUM.

I. TEMPORE MATUTINO.

I.

Postquam excusso ex oculis sopore surrexisti, vestibusq; te induisti decenter, parentibus alijsq; domesticis obvijs precaberis felix dici auspiciū, flexo altero poplite, reverentiæ ergo: atq; etiam porrecta (si commoditas est) dextera.

II.

Corpus liberabis saburrâ excrementorum, exonerata alvo, & vesicâ, loco Secretiore.

III.

Mox aquâ purâ frigidâ lavabis primûm manus: dehinc aquâ Os repletum prolues, fricatis digito dentibus. Demûm faciem & oculos; sordesq; omnes à palpebris amovebis.

IV.

Caput peste à fronte versus occiput: caveq; summopere ne crines anteventuli frontem tegant, aut suprâ oculos propendeant, quod ut hodiè vulgare, sic indecorum est & visu turpe.

A 3

V. Itâ

V.

Ita adornatus, cum attentione & reverentia
funde ad DEum solitas tuas matutinas preces :
& tum in nomine JESU feliciter aggredere
studia.

II. IN PRANDIO aut
COENA.

VI.

Cum tempus cibi capiendi adest, sicubi
in sternenda mensa, aut inferendis in cænaculum
rebus ad prandium necessarijs, familiæ adju-
mento esse poteris, id haut gravatim te facere
oportebit.

VII.

Ad mensam accede non nisi lotus, manus
faciemq; nitidus : vestibus rite accommodatis ;
unguibus à mucro liberatis : instructus cultro ac
fascinulâ, itemq; strophio.

VIII.

Iussus Consecrare mensam, consiste-
rectus, vultu & manibus ad religionem com-
positis, facie in mensam conversâ.

IX.

Finitâ præcatione inclinato altero genu re-
verentiam exhibeto præsentibus.

X.

Neque primus, neq; superiori loco accum-
be :

be; sed sedem capelle in intimâ mensâ, capite
nudo; si quis honoratiorem locum offert, ho-
neſte te excuſa.

XI.

Accumbens menſæ (non incumbens) ma-
nuum extremitatem inpone margini tabulæ;
aut complicatas admove thoraci, ſedeq; donec
ſit, ad edendum qui te invitet, vel qui cibos tibi
præminiſtret.

XII.

A dextris ſit cultellus eſcarius cum fuſci-
nulâ, ad levam, panis.

XIII.

Caveto ſedulò ne prior, nec nimis ociùs
ante alios manum immittas in patinam.

XIV.

Cibus ab alio porrectus non digitis, ſed
orbiculo excipiendus. Ipſe deprompturus e
patinâ, fuſcinula utitur.

XV.

Si quid offertur non congruens tuo ſto-
macho, cave dixeris, non placet mihi hoc, ſed
blande agito gratias.

XVI.

Fruſtum cibi grandiuſculum quando of-
fertur, diſcinde & communica cum proximè af-
ſidente.

A 4

XVII. Par-

XVII.

Particulas ante alios positas, videsis ne tibi præripias. Capias solum quod à parte tua jacet. Quin si quid ante te situm videris insigniter elegans, cedas alteri, & quod proximum accipias.

XVIII.

Cultello sumendum est salis quantum satis. Si longius abest salinum, porrecto orbe sal petendus.

XIX.

Ossa, tendines, ovorum putamina aliaque præsegmina, aut rejectamenta, non abjicienda humi, sed in orbis angulum seponenda.

XX.

Uncti digiti ac culter, non sunt ore prælingenda, sed tum ipsa, tum os abstergenda mappa aut strophio.

XXI.

A Comedendo cessa quandoque, ne semper vores sine intermissione, quemadmodum heluones solent.

XXII.

Bibiturus, cibum ante præmande, nec labra admove poculo nisi ore vacuo; labijsque mappâ aut linteolo absterfis.

XXIII.

Si quis te poculo salutat, decenter age
gratias.

gratias. Neq; opus est semper bibas quoties-
cunq; offertur, vel ordo obvenit: sed solummo-
dò cum urget sitis. Quod si quis nihilominus
instet, agito gratias, & dicito non decere pue-
rum toties bibere: non ferre id naturam tuam:
non esse tibi sitim molestam.

XXIV.

Cantarum tibi appositum parum per qui-
escere finito; non diutinè: tum abs te semotum
sedenti à latere tradito.

XXV.

Cum mutantur orbiculi, & ablatis im-
mundis distribuuntur recentes, tu neq; primò,
neq; tumultuario tuum injice, sed ultimò: ulti-
musq; alium assume.

XXVI.

Adhibe diligentiam ut sequentes incivili-
tates omni modo devites. Nimirum cavebis,

1. ne vacilles cum sellâ, nec corpus crebro mo-
veas, modò huic, modò illi nati insidens, aut
retorto in tergum capite, circumspiciens quid
in altera mensâ agatur.
2. Ne cubito innitaris, neu pedibus brachijsve
proximè accumbenti exhibeas molestiam.
3. Ne gesticuleris, manibus, cultro, pane.
4. Ne scabas caput, aut frices manus, aliudve
membrum, aut expuas crebrò: aut nares ali-
ter quàm strophilo emungas.

A s

s. Qui

5. Ori quid admoturus, ne protendas cubitum, sed premas ad corpus.
6. Ne mandendo valide effles spiritum, neve diductu labiorum poppismi sonitum excites,
7. Ne cibos utraq; manu, sed altera saltem immittas ori.
8. Ne dentes scalpas cultro, aut digitis, sed vel pennâ, vel officulo est tibiâ pullorum, vel alio denti scalpio: obtenta interim palma hi-anti ori.
9. Ne loquaris seu bibas ore pleno.
10. Ne inter edendum os turpiter intorqueas.
11. Ne utramq; buccam cibo nimio infartam distendas.
12. Ne integros bolos subito deglutias, sed edulia discindas frustillatim.
13. Ne ossa arrodas dentibus.
14. Ne à te semesa, aut pluries contrectata, vel alij obferas, vel in patinam remittas. At si quid forte ore sumptum, quod deglutiri non expedit, id vel clam projici aliquo poterit, vel in orbis oram seponi.

XXVII.

Cum majoribus natu accumbens, nunquam nisi interrogatus loquaris. Quicquid verò proferes, id cogitanter, clarâ ac distinctâ voce profer, ut audiri & intelligi ab omnibus possis.

Joco;

XXVIII.

Jocose ac lepidè dictis ne facile arrideas,
neq; crebrò.

XXIX.

Usq; ad prandij aut coenæ exitum nunquam
adhæreto mensæ, sed surge citrà plenam satura-
tatem, cultellis in vaginam reconditis: surgens
verò orbiculum tuum tollito, congestis in illum
de mappa fragmentis à te dispersis: mox flexo
poplite hospiribus exhibe honorem debitum.

XXX.

Circa prandij aut coenæ finem revertitor
tempestive, partim ut juves amovere supellesti-
lem mensariam: partim ut sis paratus ad reci-
tandam gratiarum actionem.

XXXI.

Intereà vide sis ne immodestè te gesseris
foris, neve si quid inter epulandum liberius di-
ctum factumve fuit, protenus effutiveris.

III. IN CONVERSATIONE Domesticâ cum Familiaribus.

XXXII.

Parentes, Præceptorem, aliosq; honore
dignos domi, nunquam nisi detracto de pilco
capite, vel accedito, vel præterito, vel allo-
quitor.

XXXIII. In-

XXXIII.

Inter loquendum pileum utrâq; manu suspensum tene ; aut manu solâ lævâ ; dextrâ admotâ thoraci :

XXXIV.

Cum te præfente peregrinus quis ædes ingreditur , ad eum perges decoro gradu ; modestè salutabis honore exhibito : quod ex te quæsierit , ad id responsum repones, expadiesq; si quæ effecta volet. Similiter discedentem prosequeris salutatione.

XXXV.

Præsentibus domi hospitibus, à scurrili circumcurfione, à clamore, & gestibus turpibus abfline.

XXXVI.

Si quis te præfente litteras aperit, vel cistulam ; aut pecunias numerat, subducito te. Nam quæ ad te nihil attinent, quæq; alij secreta esse volunt, ijs contemplandis immorari incivile est.

XXXVII.

Si quid minus probabile audis, cave dicas, mentiris; aut, id verum non est. Sed potius præfatus veniam, dic, mihi fecus narratum fuerat.

XXXVIII.

Sternutanti apprecator salutem detecto capite.

XXXIX.

XXXIX.

Ex Ore pueri turpiter auditur jus iuran-
dum, sive locus sit, sive res seria.

XL.

Obscenè dictis nec linguam nec aures ac-
commoda, sed dum audis, ita tempera habitum
vultus, ut aut non audisse, aut non intellexisse
videaris.

XLI.

Ingenuus Puer cum nemine contentio-
nem suscipit, ne cum æqualibus quidem. Sed
cedit potius victoriam, quod ipsi & honori &
modestiae vertitur.

XLII.

Erga omnes te præbeto affabilem, officio-
sum, modestum verbis & gestibus.

XLIII.

Deniq; commendo tibi à teneris auream
raciturnitatem. Quæ audis, quæ vides, affuc-
sce tacere, & silentio apud te premere, etiamsi
ludicra sint, & non magni momenti: Nisi fors
sigillatim quid narrare jubearis. Quia pueritia
garrulitati se dedit, is turpissimum hoc vitium
rarò à se segregat, ætate etiam grandiore.

IV. IN DEAMBULATIONIBUS & Congressibus exoticis.

XLIV.

Vide sis ne unquam pedem domo efferas,
quin

quin calceis & ocreis bene purgatis à luto, & denigratis : pulvere de pileo, pallio, & reliquâ veste excusso, collari accommodato. Breviter, ad munditiem & nitorem esto compositus.

XLV.

Inter deambulandum non decebit te currere, neq; more cœcorum equorum pedes figere ; sed incedere mediocri & decenti gressu ; qua semita est mundior.

XLVI.

Quoties occurrit in via Vir foeminave honoratior ; vel etiam par tibi quispiam, deflecte parum de viâ, istisq; concede transitum ; & transeuntibus detecto capite honorem exhibe, neq; cogites ; quid mihi, cum ignoto ? Eo ipso non fies tu minor, sed judicaberis civilior & moratior.

XLVII.

Ingressus ædes alienas, obvias tibi earundem incolas salutatione imperti ; & si quid tibi negotij injunctum, expedi. Loquere autem, non meticulosè, non mussitanter, neu submissè ; sed audacter, distincta sonorâq; voce. Enimverò pudorem quidem tibi velim habeas ubi vis commendatum, sed qui decoret, non qui attonitum reddat.

XLVIII.

Curatâ re tibi commissâ domum iterum prope-

properare propera, ne sis in expectatione his
qui te ablegarunt.

V. IN LUSU.

XLIX.

Animi causa ludendum, non lucri gratia.

L.

Nuspian magis spectatur puerorum indo-
les, quam in lusu. Nam si cui ad dolos, ad men-
dacia, ad rixas & iram ingenium est proclive,
hic præcipue emicat id naturæ vitium. Proinde
Puer bonæ indolis non minus in ludo, quam con-
vivio modestiam & ingenuitatem sectabitur.

LI.

Inter ludos quibûs animus recreari solet, nul-
lus honestior latrunculis schachicis, vel calculis
aleæ, quibus te tempus fallere, & vires men-
temq; refocillare non prohibeo.

VI. TEMPORE VESPER- TINO.

LII.

Dormitum iturus, parentibus & cœteris
qui præsentes sunt, precator prosperam noctem
tum ut mane fecisti, ad locum secretum exone-
randi ventris causa, secede.

LIII. MOR-

LIII.

Mox recitatis solitis precibus vespertinis
in nomine Jesu ad placidum somnum te com-
pone.

LIV.

Noctu evigilans, neq; tam facile somnum
denuo capessens, pervolve animo precatiuncu-
las aut Psalmos, fietq; ut brevi ite-
rum piè ac tranquilliter ob-
dormias.

FINIS CIVILITATIS
MORUM.

properare propera, ne
qui te ablegarunt.

V. IN

XLII

Animi causa ludens

L

Nuspian magis spe
les, quam in lusu. Nam
dacia, ad rixas & iram in
hic præcipue emicat id n
Puer bonæ indolis non m
vivio modestiam & inge

L

Inter ludos quibus an
lus honestior latrunculis
aleæ; quibus te tempus
temq; refocillare non pro

VI. TEMPOR

TIME

LI

Dormitum iturus,
qui præsentibus sunt, prece
tum ut mane fecisti, ad
randi ventris causa, sece

one his

gratia.

im indo
ad men
oclive
Proinde
am con
bitur.

olet, nul
l calculis
es men

ER.

cœteris
noctema
n exone

III. Mon

